

2. Вишнякова С. М. Професійна освіта: Словник. Ключові поняття, терміни, актуальна лексика / С. М. Вишнякова. – М.: НМЦ СПО, 1999. – 538 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С. С. Вітвицька – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
4. Горобець Д. В. Менеджмент освітніх інновацій як основа управління розвитком педагогічного коледжу / Д. В. Горобець // Наука і освіта. – 2010. – № 7. – С. 64-67.
5. Наукові основи управління інноваційним розвитком у системі педагогічної освіти: навч. посіб. Ч. 1 / [Пономарьова Галина Федорівна, Харківська Алла Анатоліївна, Петриченко Лариса Олексіївна, Малихіна Валентина Михайлівна]; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комун. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. – Харків: Компанія СМІТ, 2013. – 315 с.
6. Педагогіка: курс лекцій: навч. посіб. / С. А. Кушнірук; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 2011. – 472 с.
7. Шамова Т. И. Управление образовательными системами: учеб. пособие для вузов по спец. 031000 – педагогика и психология, 033400 – педагогика / Т. И. Шамова, Т. М. Давыденко, Г. Н. Шибанова; Междунар. академия пед. образования. – М.: Академия, 2002. – 384 с.

Войтків Г.В.

*кандидат педагогічних наук,
викладач,*

*Івано-Франківський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти*

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО КУРИКУЛУМУ

Одним із положень законопроекту, що стосуються питань середньої освіти є питання Національного курикулуму. Введення поняття курикулум у офіційні документи потребує з'ясування змісту та складових цього поняття. Тому стає актуальною проблема дослідження змісту та сутності феномену «курикулум».

Метою статті є з'ясування *сутності* поняття «курикулум», його *складових* та *типів* на основі аналізу досвіду вчених та нормативних документів.

З'ясуванням сутності феномену курикулуму займалися в основному зарубіжні вчені. Найбільш цитованими є праці С. Браславскі, Д. Гудленд, Р. Тайлер, В. Келлі. Українські дослідники почали досліджувати даний феномен порівняно недавно, в основному – в напрямі з'ясування сутності поняття (праці І. Борисенко, О. Жижко, О. Матвієнко, Н. Мельник) та вивчення досвіду зарубіжних колег з проблеми впровадження курикулярних ідей (О. Савченко, О. Локшина та ін.).

У проекті Закону України «Про освіту» зазначається, що «*стандартом загальної середньої освіти є Національний курикулум*» [7]. «Під стандартом розуміють середньостатистичний рівень освіти, який вважається необхідним і достатнім для життя в суспільстві, яке знаходиться на певній стадії соціально-економічного і технологічного розвитку» [1, с. 23].

Стандарт освіти є змістовним ядром освіти, який містить у собі матеріал, необхідний і достатній для забезпечення завдань середньої освіти. Стандарт

освіти відображає мінімум змісту освіти, визначає вимоги до освіченості здобувачів освіти та освітньої програми відповідного рівня щодо:

- змісту освіти в термінах результатів навчання;
- тривалості та обсягів навчання;
- переліку обов'язкових компетентностей випускника;
- вимоги професійних стандартів [6; 9].

Складовими Державного освітнього стандарту є нормативні вимоги щодо структури і змісту освіти, Базовий навчальний план, загальна характеристика інваріантної та варіативної складових змісту базової та повної середньої освіти, державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів [1, с. 23].

Міжнародне бюро з освіти ЮНЕСКО в особі С. Браславські, трактує курикулум в освіті як «існуючий договір між суспільством, державою та фахівцями у галузі освіти щодо курсу навчання, який учні мають пройти у певний період свого життя» [2, с. 1].

Сприйнятливішим для розуміння є наступне визначення «курикулум (лат. curriculum) – багатоаспектне поняття освіти, що включає *планування, зміст, перебіг та результат освітнього процесу*» [5].

С. Браславські вважає, що для більшості фахівців на сучасному етапі курикулум визначає: *для чого вчитися; що вчити; коли вчитися; де вчитись; як учитися; з ким учитися* [2, с. 1]. Тобто курикулум «визначає основи та зміст освіти, послідовність його трансляції стосовно часу, який відводиться на навчання, особливості навчального закладу, процесу навчання, зокрема з точки зору методів, які застосовуються, ресурси для викладання та навчання (підручники і нові технології), оцінювання та профіль викладачів» [2, с. 1].

У робочих матеріалах конференції, присвяченій проблемі сучасного курикулуму поняття «курикулуму» асоціюється із поняттям «*рамкові основи змісту*» [4].

Національний курикулум «*представляє цінності, цілі, принципи, зміст навчання та оцінювання учнівських досягнень, а також надає опис міжпредметних тем, які зосереджуються на розвитку ключових компетентностей учнів; слугує основою для визначення навантаження учнів і розробки змісту навчальних програм та інших документів*» [7].

З однієї сторони, можна сказати, що курикулум – це новий *освітній стандарт*, з іншої – поняття ширше освітнього стандарту, так як крім останнього вміщує в себе і інший зміст.

Вчені наголошують на рівневій природі курикулуму. Зокрема, за К. МакНайт, слід розрізняти **планований, впроваджуваний і досягнутий** курикулуми.

Планований розумівся ним як курикулум, який намічається запроваджувати владою у форматі навчальних цілей.

Впроваджуваний курикулум, за К. МакНайт, – курикулум, який реалізується в процесі навчання, а **досягнутий** – знання, вміння і навички, набуті учнями в результаті цього процесу [3; 8].

Рівень **планованого** курикулуму включає закони про освіту, в яких викладено освітні цілі, стандарти як педагогічна модель суспільного замовлення, навчальні плани, програми, підручники та посібники.

Рівень **впровадженого** курикулуму охоплює:

- досвід та особистість учителя, який впливає на вибір та співвідношення між формами, методами та прийомами навчання;
- шкільне середовище, включаючи наявне в школі та класі дидактичне та технічне забезпечення;
- рівень розвитку та особистісні характеристики учня, а також ті можливості, які надаються учневі для опанування курикулуму.

Рівень **досягнутого** курикулуму передбачає набуття учнем у процесі навчання суспільного досвіду, який на початку було викладено у нормативних документах, потім видозмінено в процесі трансляції учителями у певному шкільному середовищі та ще раз видозмінено під час його адаптації кожним окремим учнем [8, с. 39].

Деталізація цих рівнів, дозволяє визначити *складові курикулуму*, а саме: загальні навчальні цілі системи освіти; стандарти освіти; структуру освіти; програми навчальних предметів; підручники і посібники; вимоги до рівня освіченості; форми, методи та прийоми навчання.

Таким чином поняття курикулуму в сучасній освіті є досить невизначеним, але стає зрозумілим, що воно включає в себе ширший зміст ніж поняття «зміст освіти» чи Державний стандарт, визначає *підходи до структурування змісту освіти та організації навчального процесу*.

Слід зазначити, що варто розрізняти базовий курикулум так і курикулум навчальних предметів.

Розробка базового курикулуму та предметних курикулумів є актуальними питаннями, які потребують нагального дослідження та розробки.

Список використаних джерел:

1. Барболіна Т. М. Шкільний курс інформатики та методика його викладання: Навчальний посіб. / Полтав. держ. пед. університет ім. В. Г. Короленка. – Полтава:, 2007. – Ч. 1. Загальна методика. – 124 с.
2. Браславски С. Куррикулум / Сесилия Браславски. – Париж: Международное Бюро Образования, 2003. – 5 с.
3. Локшина О. І. Погляди зарубіжних педагогів на сутнісні характеристики курикулуму / О. Локшина // Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. – Житомир:, 2015.– Випуск 1(79). – С. 38-42.
4. Якісна освіта – запорука самореалізації особистості: Наук, видання / За заг. ред. С. М. Ніколаєнка, В. В. Тесленка. – К.: Пед. преса, 2007. – 176 с. – С. 29-34.
5. Rothman R. What to teach: Reform turns finally to the essential question / R. Rothman // Education Week. – 1989. – № 1(8). – Р. 10–11.
6. Закон України по освіту [Електронний ресурс]: режим доступу – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#n9>
7. Проект Закону про освіту [Електронний ресурс]: режим доступу – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57141
8. Ben-Peretz M. Curriculum Development / Miriam Ben-Peretz // Encyclopedia of Educational Research / [editor in Chief Marvin C. Alkin]. – [sixth edition]. – Vol. 1. – NY: Macmillan Publishing Company, 1992. – Р. 256–260.
9. Стандарт освіти в Україні [Електронний ресурс]: режим доступу – http://pidruchniki.com/11190502/pedagogika/standart_osviti_ukrayini